

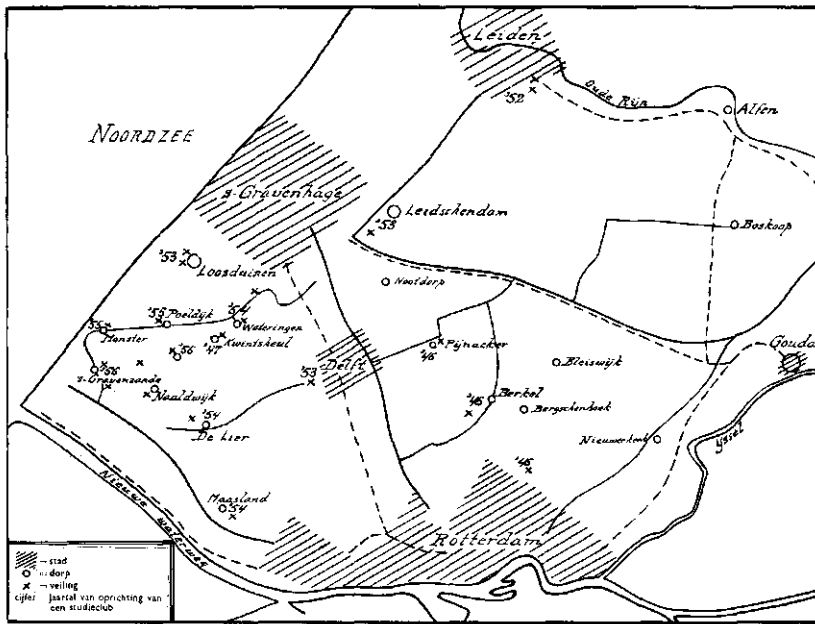
De tuinbouwstudieclubs in het Zuidhollands Glasdistrict

Horticultural Study Clubs in the South Holland Glasshouse District

Een studieclub is voor de tuinders een ideale gelegenheid om de huidige snelle ontwikkeling van de tuinbouwwetenschap bij te houden. In de praktijk zijn de directe resultaten van een studieclub in vele gevallen merkbaar. Vele tuinders hebben b.v. betere inzichten gekregen in de eigenschappen van verschillende rassen en selecties. Nieuwe teeltmethoden, andere methoden van ziektenbestrijding enz. worden door de activiteiten van de studieclubs sneller en beter bekend. Een studieclub bevordert het contact tussen tuinders, die ongeveer dezelfde belangen hebben.

In het afgelopen winterseizoen werden door de gezamenlijke studieclubs in het Zuidhollands Glasdistrict 98 avonden georganiseerd, waarop in totaal 5300 personen aanwezig waren. Wel een bewijs dat dit werk zich in deze kring reeds een grote plaats heeft veroverd. Per 1 juli bedroeg het aantal leden van de studieclubs $\pm$ 1300. Daar verschillende clubs nog maar sinds kort bestaan, mag worden verwacht dat dit aantal in de komende jaren nog aanzienlijk zal stijgen.

Er wordt de laatste tijd wel geklaagd, dat vakscholen e.d. in het Zuidhollands Glasdistrict slecht worden bezocht. Gezien bovenstaande cijfers mag hieruit echter niet de conclusie worden getrokken, dat de tuinders geen belangstelling hebben voor de huidige ontwikkeling in de tuinbouw. Eerder is het tegendeel waar. De vorm waarin de studieclubs onderwijs en voorlichting geven, schijnt voor de tuinder van deze tijd aantrekkelijk te zijn. Ook vele oudere tuinders voelen zich op de studieclubavonden best thuis, hoewel moet worden toegegeven dat het aantal jongeren overheerst.

Waar werden studieclubs gevormd?

Uit het kaartje blijkt, dat een studieclub veelal een veiling (De veilingen zijn met een kruisje aangegeven.) Althans in „de Kring”, het meer oostelijk deel van het Zuidhollands Glasdistrict, is dit het geval. Tuinders uit Nieuwerkerk, Bleiswijk en andere plaatsen zijn dus lid van de studieclub te Rotterdam. In het Westland, waar de veilingen dichter bijeen zijn gelegen, komt soms per twee veilinggebieden slechts één studieclub voor. Voorbeelden hiervan zijn Wateringen en 's-Gravenzande. Naaldwijk is het enige centrum in het Glasdistrict, waar nog geen studieclub tot stand is gekomen.

Vooraf op plaatsen waar de studieclub ongeveer een zelfde rayon bestrijkt als de veiling, is de samenwerking tussen deze twee steeds goed. Soms worden de veilingleden uitgenodigd op de vergaderingen van de studieclub. Op het veilingkantoor wordt ook wel een deel van de administratie verzorgd en waar mogelijk stelt de veiling vergaderlokaliteit ter beschikking. Soms wordt financiële steun gegeven.

Ontstaan

In het algemeen lijkt het er op, dat naarmate de tuinbouw in een bepaalde omgeving ouder is, de oprichting der studieclubs langer op zich heeft laten wachten. In „de Kring” bijvoorbeeld, een jonger tuinbouwgebied dan het Westland, zijn de studieclubs zoals op het kaartje blijkt het eerst ontstaan. De eerste studieclub in het district, die te Rotterdam, is ontstaan op initiatief van de heer A. Niemantsverdriet, tuinbouwvakonderwijzer te Rotterdam, die met enkele oud-cursisten een oprichtingscomité vormde. De veilingbestuurders verleenden medewerking aan de oprichting. Weldra volgden er meer. Soms was het de veiling die hierbij het initiatief nam, soms een groepje tuinders. Ook de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst heeft dikwijls de oprichting van zo'n tuinbouwstudieclub gestimuleerd.

Bij de later opgerichte studieclubs hebben de plaatselijke standsorganisaties invloed gehad. Het oprichtingscomité werd dan gevormd door leden van de gezamenlijke standsorganisaties.

Te Wateringen en Kwintshoul, overwegend Rooms-Katholiek, zijn de studieclubs een onderafdeling van de L.T.B. Ook elders in het Zuidhollands Glas-district vindt men nog wel studieclubs of studiegroepen, uitgaande van de standsorganisaties. Zij bewegen zich niet in de eerste plaats op tuinbouw-technisch terrein en zullen hier verder buiten beschouwing worden gelaten.

Het is zeker niet gewaagd te zeggen dat de snelle ontwikkeling in de tuinbouw van invloed is geweest op het tot stand komen van de tuinbouwstudieclubs.

Doel

In de statuten en huishoudelijke reglementen van de meeste studieclubs is te lezen, dat zij zich ten doel stellen door gezamenlijke studie de vakkennis, in de ruimste zin des woords, hunner leden te bevorderen en dat zij dit doel trachten te bereiken door:

- a. het houden van vergaderingen, waarop de leden vrijwillig hun bevindingen op het gebied van de tuinbouw, in de ruimste zin, mededelen;
- b. het houden of doen houden van lezingen en voordrachten de tuinbouw betreffende;
- c. het aanleggen van een bibliotheek van vakliteratuur;
- d. het organiseren van excursies en het gezamenlijk kennis nemen van in de omgeving genomen proeven op tuinbouwgebied;
- e. het houden van, of medewerking verlenen aan tentoonstellingen de tuinbouw betreffende;
- f. het samenwerken met andere verenigingen op tuinbouwgebied;
- g. voorts alle wettige middelen, die bevorderlijk blijken te zijn aan het doel dat de vereniging nastreeft, zonder zich op politiek of kerkelijk gebied te begeven.

In verband met dit laatste is ook wel de bepaling gemaakt, dat de studieclub zich niet op sociaal-economisch terrein, als zijnde het terrein van de standsorganisaties, zal bewegen. Voor de studie-

clubs, die een onderdeel zijn van een bepaalde standsorganisatie, geldt een dergelijke bepaling uiteraard niet.

Werkwijze

De gang van zaken is niet bij alle studieclubs precies gelijk. Er zijn verschillen al naar de geaardheid van de plaatselijke bevolking, de bestuursleden en de ideeën en capaciteiten van de plaatselijke assistent van de R.T.V.D., die veelal als adviserend lid fungeert. Ondanks deze verschillen is het toch wel mogelijk een gemiddeld beeld van de werkzaamheden van de studieclubs te geven. Tot de belangrijkste werkzaamheden behoren:

a. Proeven

Een studieclubproef wordt meestal op eenvoudige wijze, over verschillende bedrijven verspreid, opgezet. Vooral rassen of selecties van bepaalde rassen worden hierbij onderling vergeleken. Verder nemen teeltproeven een belangrijke plaats in. Op de derde plaats komen proeven ter voorkoming of bestrijding van ziekten, bemestingsproeven e.d.

Uiteraard is het nemen van rassenproeven de laatste jaren een zeer dankbaar werk geweest, omdat er in de groenteteelt veel nieuwe rassen zijn geïntroduceerd. Mede door de invloed van de nieuwe rassen ontstaan er nieuwe teeltmogelijkheden. Voorbeelden hiervan zijn de winterslateelt en de stookbroeislateelt. Als voorbeelden van teeltproeven kunnen verder worden genoemd belichting van tomaten, tomatenteelt in dozen, druppelbevloeiing, bodemverwarming bij verschillende gewassen enz. Voor het opzetten van proeven worden meestal commissies gevormd. Zo hebben de oudere studieclubs voor elk belangrijk gewas in hun gebied een commissie. Deze commissies bespreken samen met de plaatselijke assistent de op te zetten proeven, zij zoeken tuinders aan om aan een proef mede te werken, beoordelen de proef tijdens de groeiperiode enige malen, en verwerken de resultaten die op een speciaal hiervoor belegde avond aan de leden worden

medegedeeld. Van de proefverslagen wordt meestal een stencil gemaakt, dat aan de leden ter hand wordt gesteld. De oogstgegevens worden door de deelnemende tuinders verzameld; in bijzondere gevallen ook wel door de assistent.

Het verwerken van de gegevens en het mededelen van de resultaten geschiedt veelal, hoewel niet steeds, door de plaatselijke assistent. Het grote voordeel van deze werkwijze is, dat automatisch een betrekkelijk groot aantal mensen een actief aandeel heeft in het werk van een studieclub. Bovendien hecht de praktijk, zeer terecht, veel waarde aan ter plaatse genomen proeven. Het is dan ook niet overdreven te zeggen, dat de proeven de belangrijkste basis vormen voor een gezonde ontwikkeling van een studieclub.

b. Vakavonden

Op clubavonden wordt één gewas in het middelpunt van de belangstelling geplaatst. De proeven met de gewassen worden dan besproken en soms aangevuld met proefresultaten of ervaringen van elders. Uiteraard wordt slechts een deel van de avond hiermee gevuld. In het tweede deel van de avond gaat men veelal over tot het samenstellen van een forum, waaraan vragen over het betrokken gewas kunnen worden gesteld. Hiermee bereikt men dat een groter deel van de aanwezigen actief deelneemt aan de onderlinge discussie en gedachtenwisseling. Soms wordt een actueel onderwerp betreffende hetzelfde gewas door een deskundige behandeld.

c. Overige avonden

Naast avonden, gewijd aan een bepaald gewas, worden ook meer algemene avonden belegd. Op de eerste avond van het winterseizoen wordt bijvoorbeeld vaak een algemeen onderwerp betreffende de tuinbouw aan de orde gesteld. Dergelijke bijeenkomsten worden, evenals bepaalde vakavonden, veelal georganiseerd in samenwerking met de veiling en/of de plaatselijke standsorganisaties. Aldus laat men niet-leden kennis maken met het werk van

de studieclub. Verder beleggen de clubs soms filmavonden, jaarvergaderingen, soms ook worden deze twee gecombineerd. Meestal wordt ongeveer acht keer in het winterseizoen vergaderd.

d. Excursies

Het organiseren van excursies is een zeer belangrijke werkzaamheid van een studieclub. Daarbij worden drie soorten excursies onderscheiden:

1. Excursies naar lopende proeven, hetzij van de studieclub zelf, van een naburige studieclub ofwel van het Proefstation.
2. Excursies naar bedrijven in de omgeving. Meestal zijn dit goede bedrijven of bedrijven, waar een nieuwe teeltmethode wordt toegepast. Zo bezochten veel studieclubs uit het Zuidhollands Glasdistrict dit jaar bedrijven in Zwijndrecht, waar op vrij grote schaal z.g. platglaskomkommers in warenhuizen worden geteeld.
3. Excursies naar andere tuinbouwgebieden. De meeste studieclubs organiseren jaarlijks één grote excursie naar verderaf gelegen tuinbouwgebieden, soms zelfs in het buitenland.

Dergelijke excursies verbreden de gezichtskring van de clubleden en bevorderen de uitwisseling van gedachten en ideeën.

e. Cursussen

Verschillende studieclubs hebben voor hun leden las-, motor- en andere cursussen georganiseerd. Ook worden wel korte cursussen over de teelt van een bepaald gewas opgezet. Op plaatsen waar andere instanties reeds voorzien in deze cursussen, kunnen de studieclubs volstaan met het geven van medewerking.

f. Bibliotheek met vakliteratuur

Enkele studieclubs hebben een bibliotheekcommissie gevormd, die belast werd met het aanleggen van een bibliotheek voor de leden. Er wordt echter over geklaagd, dat weinig boeken worden geleend, zodat de bibliotheek niet geheel aan het doel beantwoordt.

De contactcommissie

In 1955 werd een contactcommissie voor studieclubs gevormd. Uit elke studieclub heeft één lid, alsmede de Rijkstuinbouwconsulent en enkele van zijn medewerkers zitting. De commissie wil het onderlinge contact tussen de studieclubs bevorderen door:

- a. het uitwisselen van gegevens in de ruimste zin, in het bijzonder wat betreft werkwijze en programma's der aangesloten studieclubs;
- b. het coördineren van proeven, zodat een vergelijking en samenvatting van de resultaten van overeenkomstige proeven mogelijk is;
- c. het publiceren van de resultaten der proeven en het geven van bekendheid aan de werkzaamheden der studieclubs in het mededelingenblad van het Proefstation;
- d. het bevorderen van het contact tussen de studieclubs enerzijds en het Proefstation en de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst anderzijds;
- e. het gezamenlijk maken van excursies en het verlenen van medewerking aan gemeenschappelijke voorlichtingsdagen;
- f. het verlenen van steun bij het oprichten en in stand houden van studieclubs.

De contactcommissie tast de vrijheid van de afzonderlijke studieclubs niet aan. Zij geeft dus alleen adviezen, geen voorschriften.

Om de clubs van elkaars activiteiten op de hoogte te houden, stuurt elke studieclub haar convocaties, verslagen van proeven e.d. naar de secretarissen van de andere clubs. Wat de coördinatie van de proeven betreft, is het van belang, dat de proeven van de afzonderlijke studieclubs vaak op hetzelfde onderwerp betrekking hebben. Dit jaar nemen alle studieclubs in „de Kring” b.v. proeven met de nieuwe vruchtvuurvrije komkommerrassen. Verslagen betreffende dit onderwerp worden tot één algemeen verslag verwerkt, en naar de deelnemende studie-

clubs verzonden. Uittreksels worden in het mededelingenblad van het Proefstation opgenomen.

Een voorbeeld van een excursie die alleen door gezamenlijke organisatie mogelijk was, is het bezoek aan het stooktomateneiland Guernsey in 1955.

Studieclubs en Tuinbouwvoorlichtingsdienst

Het onderzoek, door de studieclubs verricht, vormt een zeer welkome en zelfs noodzakelijke aanvulling van het werk van het Proefstation. Alle resultaten van het wetenschappelijk onderzoek, hetzij op het Proefstation of elders verkregen, dienen namelijk in de praktijk te worden getoetst. Het Zuidhollands Glasdistrict kent een grote verscheidenheid van bodemtypen (ook wat betreft de waterhuishouding) en zelfs treft men op dit kleine gebied nog vrij belangrijke klimaatverschillen aan. Onder glas zijn deze verschillen nog veel groter doordat de tuinder individueel invloed op het kasklimaat kan uitoefenen. Hieruit vloeit voort, dat men onder glas een veel grotere variatie van teeltmogelijkheden heeft. Het toetsen van deze nieuwe mogelijkheden onder de meest uitlopende omstandigheden is door het werk van de studieclubs in betere banen geleid. De bij dit praktijkonderzoek verkregen resultaten zijn ook voor het Proefstation van betekenis.

Zoals reeds werd gezegd, zijn vooral de rayonassistenten zeer nauw betrokken bij het studieclubwerk en met name bij het onderzoek. Na verwerking van de resultaten zijn zij in staat massale voorlichting te geven, die vaak van meer belang is dan individuele voorlichting. Verder houdt de assistent ook bij de individuele voorlichting terdege rekening met de uitkomsten van de plaatselijke proeven.

Van betekenis is voorts dat zowel de rayonassistenten als anderen nu de mogelijkheid hebben actuele onderwerpen te behandelen voor een gehoor van direct belanghebbenden. Ook kunnen de assistenten op de studieclubs beter kennis nemen van wat er in de praktijk leeft. Al met al wordt de wederzijdse waardering en belangstelling groter. Dit is niet

alleen voor de assistenten afzonderlijk, doch ook voor de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst en het Proefstation in zijn geheel van niet te onderschatten betekenis.

Samenvatting

In vrijwel elk dorp of veilinggebied van het Zuidhollands Glasdistrict is sinds 1945 een studieclub opgericht. De clubs kwamen tot stand met medewerking van particuliere personen, de voorlichtingsdienst en verschillende organisaties. Het ontstaan en de groei van de studieclubs zijn echter allereerst een gevolg van de behoefte onder de tuinders de snelle ontwikkeling van de tuinbouw te volgen.

Het doel van de studieclubs is vooral de vakkennis der leden te vergroten. Het nemen van eenvoudige proeven is een van de belangrijkste middelen om dit doel te bevorderen. Plaatselijke problemen, welke de bijzondere belangstelling van de leden hebben, kunnen op deze wijze worden opgelost. Aldus wordt ook de zelfwerkzaamheid bevorderd.

Verder worden voorlichtingsavonden en excursies georganiseerd.

Uit de verschillende studieclubs is een contactcommissie gevormd, welke zich o.a. ten doel stelt het contact tussen de studieclubs onderling en met de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst te bevorderen. De contactcommissie heeft de functie van overkoepelend orgaan zonder autoritaire bevoegdheid.

De studieclubs zijn ook van belang voor de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst, vooral door de praktijkproeven, die een aanvulling vormen van het regionale tuinbouwkundig onderzoek. Zij scheppen voorts de mogelijkheid tot massale voorlichting. De uitkomsten van de door de studieclubs genomen proeven maken het de assistenten van de R.T.V.D.

mogelijk, een betere individuele voorlichting te geven. Bij de huidige goede samenwerking wordt het wederzijds begrip en vertrouwen vergroot.

Summary

Horticultural Study Clubs in the South Holland Glasshouse District

In almost every village or auction area of the South Holland glasshouse district a horticultural study club has been formed since 1945. The clubs were established with the co-operation of private persons, the advisory service and several organisations. The foundation and development of the study clubs was, however, in the first place a result of a long-felt want among market gardeners to keep abreast of the rapid development of horticulture.

Carrying out simple field experiments is one of the most important means of increasing the knowledge of the members. Problems with which they may jointly be faced, can be solved in this way, while self-activity is promoted. Meetings and field trips are also organised. From the various study clubs a liaison committee was formed, which aims, among other things, at promoting contact between the individual study clubs on the one hand and between the clubs and the Government Horticultural Advisory Service in the other. The liaison committee has the function of a co-ordinating body without authoritative powers.

The study clubs are also of importance for the Government Horticultural Advisory Service, particularly in view of the field experiments which supplement the regional horticultural research work. Moreover, they provide an opportunity for mass advisory work. The outcome of the experiments carried out by the study clubs enable the local advisers to concentrate on better individual guidance. Mutual understanding and confidence are greatly furthered by the current good co-operation.